

proprietas jure ad sanctum Leodegarium perti-
nuisse, et sancto Nazario ab eodem fuisse collatam.

Nicolaus Imblot Augustodunensis Ecclesiæ præ-
fectus, in indice quem Demochari suppeditavit, sancti
Leodegarii successores sic recenset: Projectus seu
Præjectus, Herminarius, Aubertus. Eosdem et eodem
ordiq̄ enumerant Chenutius et Robertus. Severtius
ordinem immutat; Hermenarius Præjecto seu Pro-
jecto præponit, huic vero Aubertum subrogat. Hic
postremus est Ansebertus, de quo alibi. Ad Præ-
jectum vero quod spectat, ex ejus Vita constat eum
Arvernensem, non Augustodunensem præulem et
vixisse et mortuum fuisse; inde porro error videtur
exortus quod in vigilia Paschæ sanctus ille episcopus

missarum solemnia celebravit in sancti Symphoriani
æde, rege proceribusque assistentibus; ac ipso sa-
cratissimo die, Leodegario ac Hectore fuga dilapsis,
rogantibus episcopis, qui tunc Ædæ erant plurimi, re-
liquum peregit officium. Aliquid vero similis divis-
sent si Bobonem in Leodegarii locum intrusum fuisse
asseruissent; de eo enim sic anonymus, num. 10 :
(Waimerus et Dido cuidam Boboni, qui nuper cum
anathemate fuerat de episcopatu Valentiniæ urbis di-
jectus, Augustodunum assignaverunt in dominium,
imo potius devastandum. Cives vero oppressi rece-
perunt adversarium qui jam pastorem amiserant
suum.)

SANCTI LEODEGARIÏ VITA

AUCTORE URSINO ABBATE EJUS ÆQUALI.

[Ex Mabill., Acta SS. ordinis S. Benedicti.]

PROLOGUS AUCTORIS

AD ANSOALDUM EPISCOPUM.

Domino meo sanctoque pontifici Ansoaldo præsuli
Pictaviensi Ursinus peccator.

Jussioni obtemperans vestræ parui, beatissime
papa, insistente maxima ex parte Audulfo Patre mo-
nasterii B. Maxentii, ut de vita vel passione B. Leo-
degarii pauca de multis ejusdem bonis scribendo
narrarem. Quod opus tuis imperiis obsequendo edi-
cere cupiebam, sed simplicitas cordis mei et iners
facundia non valet explicare tanti viri laudes virtu-
tum. Cujus patientia modernis temporibus quanta
sustinuit retrorsus, quæ nemo novit nisi ille solus
cui protulit intrinsecus. Qui occultis latibulis priva-
tus oculorum acie, quid et quantum egisset boni quis
enarrare possit, ubi nec assistebat minister qui hoc
cernere valeret, ut quod oculis non videbat narrare
quivisset? Nam finis operis ostendit extrinsecus
quanta intus latendo fuisset operatus. Tamen in quo
agnita ejus mihi vita fuit et multorum relatione
comperi, quanquam rustico sermone, vobis impe-
rantibus, edicere non distuli. Si quid quibusdam
longius verbis propagare studui, ad disserendam
veritatis lineam hunc tramitem posui: sin vero de
ejus virtutibus aliquid prætermisi, nec studiose
gessi, quin vero ignorantia intermittendo præterii.
Hoc etenim sciendum puto, quia quamvis quisquis
alti sermonis eloquentia ejusdem viri Dei acta disse-
rere cupiat, apertius et absque fallacibus verbis fari
non valeat. Et forsitan valueram et ego annuente
Deo clausis ac ab aliquibus incognitis verbis nar-
rare: ideo autem nolui, ut quique rustici et illitterati
hæc audierint intelligant, et devoti appetant ejus

* Hic Codex Carnotensis inserit nonnulla in hunc
modum: « Inerat autem ei in parva adhuc ætate
maturum jam studium, adhærere scilicet dictis ma-
jorum: et si quid dignum potuisset auditu percipere,
non segniter oblivioni tradebat, sed tenaci potius
memoriæ commendabat. Hauriebatque jam tunc siti-

B imitari exempla cujus intellexerint audiendo mira-
cula.

INCIPIT PASSIO EJUSDEM.

CAP. I. *Leodegarius tum in palatio, tum in avunculi
domo informatur.* — Igitur beatus Leodegarius ex
progenie celsa Francorum ac nobilissima exortus,
a primævæ ætatis infantia a parentibus in palatio
Lothario Francorum regi traditus, ab eodem vero
rege non post multum temporis Didoni [Al., Dudoni]
præsuli Pictavensis urbis, avunculo scilicet suo, ad
imbuendum litterarum studii datus est. Quem idem
præsul cuidam Dei sacerdoti, viro eruditissimo, ad
erudiendum tradidit; quem per annos plurimos
magnis curis edocuit, edoctumque pontifici reddidit,
receptumque secum in suis cubiculis [Al., cum suis
cubiculariis] sub custodia disciplinæ retinuit, ut
quemadmodum idem pontifex se castum corpore
custodierat [Carnot. cod. add. et mente], eumdem
quoque similem sibi effici voluit dicens ei, monendo
summa frequentia, ut se virginem conservaret [Al.,
consecraret], et vas electionis in Ecclesia Dei di-
gnum fieret, quoniam optabat [Al., oportebat] eum
hujus civitatis post se esse episcopum *.

CAP. II. *Diaconus, post archidiaconus efficitur.* —
Sed cum ad hoc opus eum cerneret perspicuum, et
cum fere viginti esset annorum, ad officium diaco-
natus electus est, atque ab ipso pontifice conse-
cratus. Deinde non post multum temporis archidia-
conus effectus, cura sub pontifice omnibus ecclesiis
ipsius diocesis est prælatus. Erat enim multum fa-
cundiæ honestissimæ deditus, statura procerus, inter
plerosque pulcherrimus, aspectu decorus, eloquio
suavis, ingenio acutissimus, prudentia providus,

bundo doctrinæ fluente pectore, quæ post congruenti
in tempore mellito gutture aliis erudiendo ructaret. Quæ
totidem verbis de Gregorio Magno a Paulo Dia-
cono scribuntur: ex quo aliisque locis patet Codicem
Carnotensem interpolatum esse.

zelo Dei et amore fervidus, perpetuæque virginitatis (ut erat monitus) custos. Scripturis sacris ac legum doctrinis simulque canonicis præ cunctis præcellerat in parochia [*id est diocesi*] quam regendam suscepit habitantibus. Intantum vero aptissimus omnium seniorum ac cœqualium ac subditorum erat, ut eloquentia sua placeret omnibus sibi colloquentibus, ita ut mœrentibus redderet lætitiã, scelera gerentibus disciplinã. Nam in parvi temporis spatio, sub pontificis scilicet imperio, magnam pacem providentia sui regiminis tradidit Pictavensi solo.

CAP. III. Abbas deinde. — *In aulam vocatus, Aduorum creatus episcopus.* — Deinde cum quidam Pater ex monasterio quod est situm in honore beati Maxentii obiisset, jussu pontificis idem suscepit regendum : quod per sex fere annos strenue rexit, illudque magnis opibus ditavit. Sed cum juxta monita sui pontificis idoneum se præpararet, et clarus haberetur præ omnibus, tunc odor ejusdem suavitatis intantum processit, ut usque in palatium regis redoleret. Erat enim eodem tempore minor Lotharius cum Baltechilde matre rex regens Francorum regnum. Qui agnita ejus prudentia, cupientes eum secum habere in aula regia, petierunt pontificem ut suam ei daret licentiam secum inhabitare palatium. Qui statim jussa complens, magnis rebus ditatum et sapientiæ floribus adornatum obtemperans eorum voluntati visus est destinare virum. Quem rex atque regina videntes honorifice susceperunt, et in paucis diebus dulcia sua verba et bonitatem ostendit, intantum ut rex simul et regina, plerique pontifices et proceres, supra omnes eum in amore susciperent. Et quia eum videbant dignum ad suscipiendum honorem, cunctorum consensu præcipui Francorum ad honorem pontificalem eum esse idoneum proclamaverunt. Quem ad hoc omnes electum, Augustoduni, quæ est Aduorum civitas, creaverunt pontificem.

CAP. IV. Clotario mortuo favet Childerico, contra Ebroinum Theodorici fautorem. — *Ebroino monacho facto Childerici aulæ præficitur.* — Quam cum ^a per annos decem strenue gubernaret, eodem tempore rex Lotharius, qui eum constituerat episcopum, defunctus est. Tunc idem præsul hæc audiens, concito cursu in palatium perrexit, ac cum suis similibus de rege tractare cœpit. Qui audientes Hildericum Austrasiorum regem in adolescentia regnum juxta sui temporis ætatem optime disponentem, elegit quædam pars Francorum, volentes eum habere regem. Nam Ebroinus, qui major domus fuerat sub rege Lothario, Theodoricum germanum ejus cupie-

^a Ergo anno Clotarii principatus quarto, Christi 659, Leodegarius in sedem Augustodunensem assumptus est, siquidem Clotarius annos 14 regnavit.

^b Nimirum abbati monasterii S. Dionysii, quod ex Vita altera constat. Attamen Hadrianus Valesius Theodoricum monachum factum negat, sed tantum in eo cœnobio custodiri jussum esse affirmat, ibique cœspectare dum coma incisa rex resceret. Valesii sententiæ favet auctor anonymus; hic vero Theodoricus

Abat subrogare fratris in regno. Ipse vero Ebroinus erat tunc odiosus inter Francos. Et quia metuebant hujus ponderis Jugum, quod per eundem sustinebant sub rege Lothario, relicto ejus consilio Hildericum in toto sublimaverunt regno Francorum. Tunc Ebroinus videns se destitutum et pro nihilo suum esse consilium, territus pavore regem petiit ut relictis omnibus vitam sibi concederet, et in monasterium abire permitteret. Cui deprecanti et domno Leodegario intercedente rex consensit, et in monasterium Luxovii illico destinavit ut monachus effici deberet. Rex vero Childericus confirmatus in regno, germanum suum Theodoricum ^b cuidam Dei servo conservandum ac nutriendum dedit. Idem vero sanctum Leodegarium pontificem super omnem domum suam sublimavit, et ^c majorem domum in omnibus constituit.

CAP. V. Post tres annos regi fit invisus. — *Paschæ pervigilium cum rege Augustoduni celebrat.* — Qui acceptis hujus regni gubernaculis, quidquid maxime adversus leges antiquorum regum ac magnorum procerum, quorum vita laudabilis constabat, reperit ineptum, ad pristinum reduxit statum. Intantum vero usquequaque omnia regna Francorum restituit, ut omnes se gratularentur regem sibi habere Childericum ac rectorem palatii Leodegarium. Cum hæc pene annis tribus cum decore magno agerentur, tunc adversarius, cujus est consuetudinis invidia conditionis suæ bona destruere, cœpit sodales suos quos secum elegerat idem pontifex habere socios gubernaculi, per invidiæ malum instigare, et inter ipsum et regem zizania discordiæ seminare. His itaque diebus jam eminebat celeberrimus Paschalis dies. Tunc flagitante pontifice ut apud Augustodunum urbem suam ipsum sanctissimum diem rex juberet celebrare, ille nequaquam renuens implere nititur votum deprecantis. Qui cum appropinquante jam die ad missarum solemnia celebranda quæ est sabbatorum (ut mos erat antiquis) quæ est in vigilia Paschæ, irent pariter ^d, et malum seminarium odli simul haberent absconditum; tunc instigator utriusque malorum accedens eidem pontifici dixit: Observa te, inquit, sancte pontifex, quia transacta celebritate missarum a rege scias te esse interficiendum, quoniam semen nequam adversus te ab inimicis tuis, quemadmodum et in ejus corde jam quidem olim est seminatum, in hac nocte consummari est decretum.

CAP. VI. Sacris peractis clam abscedit. — *Rege an-nuente Luxovium se recipit atque Ebroino reconciliatur.* — Quod audiens pontifex dissimulando distulit,

abbati conservandus ac nutriendus tantum dicitur datus.

^c Hadrianus Valesius in Rer. Franc. lib. XXI, et post eum Carolus le Coite, ad ann. 670, *Majorem domum* hoc loco *consiliarium* interpretantur: contenduntque majoratum domus regis fuisse laicam dignitatem quæ pontifici minime conveniebat.

^d In Vita altera rex cum Leodegario Pascha celebrare noluisse dicitur, sed cum Marclino recluso apud S. Symphorianum id celebrasse.

et se lectum ostendit, nec pro magno ducens apparuit vultu clarus, et solemnia missarum quæ cœperat honestissime consummavit. Sed communionem sanctam cum ipse ac rex percipissent, rex ad palatium pergens abiit pransurus: pontifex vero cum suum perconsummasset officium, et merum cum suis accepisset, sicut est fragilitatis humanæ, metuens animositatem regis, tractare cum suis cœpit quid in hoc conflictu agere deberet. Cogitans et orans ad Dominum consilium reperit melius ei esse omnia relinquere et Christum sequi quam locum regi dare, et manus regis sanguine sacerdotum in tam magno die festo coinquinari, ne forte fieret regni Francorum opprobrium, et per se unum hominem in tota plebe fieret disceptatio. Tunc relicto rege et omnium potestatum sublimitate, pro nihilo reputans quod habetur in mundo, eadem nocte procedens cum paucis ire cœpit ubi pauper Christi fieri potuisset. Hoc rex audiens contristatus est valde, ac mœrens quemdam ex suis fidelibus cum exercitu magno post ipsum misit. Et secutus eum per totam noctem illum diluculo reperit, et iuxta iussum regis eum reduxit. Ipsoque pontifice deprecante, ad Luxovii cœnobium ut ei liceret relicto sæculo vacare Deo, humili poposcit prece se dirigendum: quem protinus illuc dirigere non distulit. Qui festinus in monasterium perveniens, ibidem Ebroinum jam clericum [Id est, monachum] invenit, dicens se aliquid [Al., graviter] in eo peccasse; vicissimque veniam petentes steterunt concordēs. Jubente tamen abbate sejuncti, aliquod spatium temporis utrique poenitentiam agentes, inter contubernia monachorum strenue habitare quasi perpetui monachi conati sunt.

CAP. VII. *Childeric mortuo, in sedem suam revocatur Ebroino comite.* — Per idem tempus Hilderico rege defuncto, ejus germanus Theodoricus in regno sublimatur. Hæc audientes utriusque amici, desiderantes aspectum eorum cernere, cum favore magno vota complentes ad propria nituntur reducere, pergentes de utrisque partibus ad supradictum monasterium cœgebant eos procedere et ad eorum domos remeare. Qui angore multum æstuantēs, tandem dilectionis amicitiarumque gratia, quia fatigati spatiis terrarum longævis valde fuerant, consentientes acquivērunt deprecantibus. Cum benedictione quippe Patris monasterii ipsius conglutinati pacis concordia, procedentes venerunt simul Ebroinus scilicet cum pontifice Leodegario ad civitatem suam Augustodunum. Quam rem tota civitas audiens suscitata est in gaudium: et cives procedentes obviam, ceperunt eos cum gaudio et magno tripudio lætantes, eo quod recepissent Patrem, quem amisisse plangebant olim gubernatorem. Quem receptum collocaverunt in sedem pristinam, ut frueretur cum suis lætitia. Qui cum simul lætati summo gaudio tripudia-

rent, cupiebat in crastinum ditatum Ebroinum cum magnis honorum muneribus ad propria destinare. Idem vero Ebroinus non est passus suos vel modicum requiescere, sed fugaciter noctu ab hac abscessit civitate, et cum Austrasiis quos aliquando habuerat adversarios, se sociavit ut amicis. Sed non post multum temporis multis sceleribus gestis, collectis sibi majorum sociis, Francorum per viam penetravit finem: et cum tyrannide crudelissime se gerens, Theodoricus gloriosi regis se presentavit obtutui, atque ab eodem rege restitutus est in prioris gradu.

CAP. VIII. *Ebroinus restitutus de perdendo Leodegario cogitat.* — *Ædua urbe obsessa, inimicis obviam procedit Leodegarius.* — Et cum major domus effectua esset, cogitare cœpit de ultione inimicorum qui eum noluerant habere subregulum. Qui ut leo rugiens inter cæteras feras, resonant rugitus ejus per Francorum terras, Omnes vero qui adversus eum olim cogitaverant mala tremefacti, qui remanserant ex ejus cæde perrexerunt in fugam. His itaque diebus vir Dei Leodegarius cum ad suam plebem restaurandam resideret urbe sua Ædua, reminiscens Ebroinum malorum omnium quæ circa eum cum rege Hilderico egisse illum putabat, tunc adjunctis sibi nequissimis inimicorum sociis consulere cœpit quemadmodum eundem pontificem destruere potuisset. Ex his consiliariis duo, videlicet a Diddo et Waimerus, ex nomine caput effecti malitiæ, dixerunt se posse eum rapere de civitate et in eum facere vindictam, ex qua malitia Ebroini esset satiata. Gavisus itaque Ebroinus de eorum responso dedit eis exercitum copiosum valde. Qui festini perrexerunt ad civitatem Æduorum, et circumdantes eam eodem exercitu devastabant circa muri circuitum. Hæc vir Dei prospiciens, zelo magno accensus, super plebe sibi commissa, Domini secutus exemplum, animam suam malens ponere pro ovibus suis, easque cupiens lucrifacere, quam suam temporalem querere salutem, omnem clerum civitatis aggregare jussit, et cum reliquiis et crucibus et choris psallentium obviam abiit cum Dei laudibus suis inimicis, et sponte se obtulit ad palmam martyrii, si voluntas non defuisset percussoris.

CAP. IX. *Oculis privatur.* — *Biennio in monasterio detinetur.* — Qui autem venerant ad eum puniendum, absque reverentia reliquiarum eum comprehenderunt. Qui exclamans fertur dixisse: Gratias ago Deo omnipotenti Redemptori, qui me dignatus est hodie glorificare. Qui pergentes duxerunt eum extra civitatem, et implentes jussa principis Ebroini, eruerunt oculos ejus a capite. Sed cum ei lumen sustulerunt forinsecus humanum, intrinsecus incluserunt divinum. Et tradentes custodibus in quoddam cum perduxerunt cœnobium, in quo latuit per annorum cir-

* Dido seu Diddo « in urbe Cabilone quondam habuerat principatum, » Waimerus vero dux Campanie erat, ut dicitur in Vita altera, postea episcopus Africanus, ex Vita S. Præjecti episcopi. S. Bercha-

ritus abbas Dervensis « adiens Hierosolimam, fertur duxisse secum Wainerum tormentorum S. Leodegarii reum, » inquit monachus Dervensis in lib. Mirac. S. Bercharii, num. 11.

culum duorum, ibique magnum reliquit humilitatis suæ exemplum et patientiæ.

CAP. X. Cum fratre accusatur coram rege ab Ebroino.—*Calumniis impositis respondent.*—Eodem tempore ejusdem germanus Gairinus [*Al.*, Warinus] nomine, qui ob metum supradicti Ebroini cum aliis quos fugaverat ex Francorum proceribus Wacæorum [*Id est, Vasconum*] lustraverat partes, jussu regis gloriosi Theodorici ac principis Ebroini decretum est ut ad palatium reverteretur. Tunc etiam beatum Leodegarium ex monasterio in quo tenebatur absconditus egredi et in præsentiam regis jussum est accersiri. Qui cum simul conjuncti et obtutibus principum fuissent oblato, multis contumeliis affecti et opprobriis ab Ebroino susceptis respondisse feruntur [*Al.*, conjicitur]: Hæc digne patimur, quia Domino peccavimus; sed major est ejus clementia qui nos dignatus est vocare ad talem gloriam. Sed tu, miser Ebroine, qui tantam pœnam ingeris Francorum genti, potius in te ulcisceris, qui vitam aliis auferre cupis. Multos equidem decepisti, et exsules a solo paterno fecisti; sed magis tu exsulabis, quia et temporalem et futuram gloriam cito perdis: quoniam dum cupis superare omnes habitatores in tota Francia, tuam potius auferis quam indignus accepisti gloriam.

CAP. XI. Guarinus, acceptis fratris monitis, lapidibus obruitur.—Tunc audiens hæc Ebroinus, furore magno repletus, jussit ministris Gairinum abstrahi et a germano suo separari, ut separatim viderentur puniri, ne simul eos delectaret talia verba fari. Cum autem duceretur, beatus Leodegarius eum alloquitur dicens: «Æquo animo esto, frater charissime, quoniam oportet nos hæc pati, quia non sunt condignæ passionæ hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis (*Rom. XIII*). Peccata etenim nostra multa sunt, sed misericordia Omnipotentis supereminet magna, quæ ad abluenda delicta se laudantium semper est parata. Hæc ad tempus patimur, quia morti debitores sumus, sed illa nos exspectat vita, si patienter ferimus istam pœnam, ubi sine fine letabimur in cœlesti gloria.» Tunc ministri ad stipitem legatum Gairinum lapidibus obruere cœperunt. Ille vero Dominum deprecabatur dicens: Domine Jesu bone, qui non venisti vocare justos sed peccatores, suscipe spiritum servitui; et qui mihi dignatus es in similitudine martyrum lapidibus vitam istam mortalem auferre, jubeas clementissime veniam scelerum meorum tribuere. Hæc dicens, orando ultimum efflavit spiritum.

CAP. XII. Leodegarius jussu Ebroini dire mutatur.—Beatus itaque Leodegarius cupiebat cum germano suo vitam finire, ut simul mererentur futuram vitam ac beatam participare. Sed Ebroinus differre volens ejus exitum, ut per pœnas longe dilatas ei præpararet æternas, et ne coronam acciperet martyrii, quin potius careret præmiis gloriæ sempiternæ, jussit eum nudis gressibus per quamdam piscinam transduci, in qua erant petræ sicut

A clavi incidentes acuti. Deinde terræ prostrato incidere linguam labiaque præcepit, ut dum oculi ablato, pedes jam forati, lingua ac labia incisa, et dum a se cernebat omnem felicitatem membrorum ablatam, corporisque pariter vires undique paruisent negatæ, dum nec oculis cerneret viam, nec pedibus incederet callem, nec linguæ officio laudare quiret Creatorem, ac per hoc incideret in blasphemiam desperans, auferendo sibi salutem, quam laudando cœlitus adipisci meruisset ingentem. Sed qui absque vocibus cordium est auditor Deus, magisque cor contritum quam elatione superbum complexatur, suscepit vocem tacentis magis quam elate loquentium; postulantis sibi auxilium, non sono vocis, sed humilitate cordis. Nam cum se cognovisset præsidium omne divinum. Nam quantum impietas numana revocare eum cupit ab alto, tantum pietas divina sociare fecit eum cœlo.

CAP. XIII. Fiscannum relegatus, usum linguæ recipit.—Tunc Ebroinus quemdam accersivit virum nomine Waningum, et ait: Accipe, inquit, Leodegarium, quem aliquando vidisti virum tam superbum, et constitue sub tuta custodia. Erit enim tempus suæ vocationis, ut recipiat quod meretur a suis inimicis. Tunc acceptum ad suum perduxit cœnobium, quod vocatur Fiscannus, ubi erat congregatio sanctorum virginum, quibus præerat Childomerga famula Christi: in quo multis diebus conversans habitator stetit sub custodia. Nam et lingua præcisa solitum recepit officium, et magnum doctrinæ suæ semen ostendit in populo. Quocumque inter virginum accederet catervam, tanta (ut fertur) dulcia sua fulgebant eloquia, ut mirarentur quicumque audientes, quanta Dei operata sit clementia, et conversi a pravis operibus velociter peterent pœnitentiæ fructus. Nam diebus ac noctibus in Dei cultu pervigilans astabat, ut vel paululum ad necessaria corporis vix aliquando ab ecclesia procederet, vel quippiam somni ac ciborum perceptionem capere potuisset.

CAP. XIV. Ejus vexatores dant pœnas.—Eodem tempore vir gloriosus Theodoricus rex et idem Ebroinus synodum convocarunt, et ad quamdam villam D) regiam venientes, multam episcoporum turbam adesse fecerunt. Ibi inter cæteros Diddo, qui sanctum virum Leodegarium cum Waimero expulit de sede sui episcopatus, et pœnæ tradidit illectus, condemnatus ab ipsa synodo calvariam accepit in capite, et expulsus segregatur a sancta congregatione. Deinde exsilio condemnatus, morteque secuta pœna capitis gessit quidquid dolose in sanctum virum exercuit. Alii vero episcopi tunc a rege per Ebroinum in ipsa synodo pene similem sortiti pœnam, perpetuo exsilio sunt deputati. Waimerus etiam similem excepit sententiam cum cæteris. Tunc Ebroinus dixit ad beatum Leodegarium: Quid tantos persuades loquendo? Martyr esse suspicaris, ideo te tam temerarium ostendis. Adhuc multum, inquit, dilataberis,

frustra tale desideras habere præmium. Nam ut merueris ita eris accepturus martyrium. Optabat enim eum funditus extinguendum, ut quia a sæculi gloria jam videbat consumptum, revocare potuisset saltim a meritis sanctorum. Nam unde eum putabat abscidi, inde potius eum faciebat Christo quem desiderabat adhærere, quia quantum protendebatur ejus poena, tanto magis ei augebantur præmia.

CAP. XV. *Chrodoberto traditus, cælico lumine illustratur.* — Tunc tradidit eum cuidam viro Chrodoberto [*Al. Ruotberto*]. Accipe, inquit, eum sub magna custodia servandum : adhuc namque tempus veniet mortis suæ. Acceptum eundem cum ad suam domum deduceret, cernens eum ex itinere ac infirmitate defessum, jussit ei dari ad refocillandum potum. Ante quem cum pincerna assisteret, lumen magnum quasi in rotæ circulum e cælo descendens super caput ejus refulsit. Tunc trementes omnes qui hoc signum viderunt : Quid est hoc, inquirunt, domine, quod paret super caput tuum quasi in circuli modum lumen splendidissimum emissum de cælo? nunquam a nobis simile est visum. Ille protinus in terram cadens adoravit dicens : Gratias tibi, omnipotens Deus, consolator omnium, refero, qui super servum tuum ostendere dignatus es tale miraculum. Tunc videntes omnes quasi in excessu mentis sunt positi, sed tamen spiritu resumpto, simul glorificantes Deum omnipotentem conversi sunt alter ad alterum dicentes : Vere hic homo servus Dei est. Et pollicebantur ad Deum prorsus totis tendere viribus. Tunc deinceps ejus prædicationibus pene omnes parentes, conjux ac familiæ domus ejus sunt conversi ad Dei cultum; ac per hoc ejus famam audientes per circuitum loci concurrebant ad eum, verbum salutiferum audire cupientes. Ille vero non cessabat sua prædicatione cunctos instruere, qualiter ad regna cælorum valenter pervenire.

CAP. XVI. *Equitès quatuor ad necandum sanctum mittuntur.* — Sed non post multum temporis cum jam Deus omnipotens pro tantæ patientiæ dono decrevisset remunerare suum fidelem famulum, Ebrounus jam obstinatus crudelitatem suam volens in eum perficere, velocissimos post eum emisit equites nimium perniciosos qui eum morte perimerent. Qui venientes susceperunt eum de domo viri cui fuerat traditus ad custodiendum, et ducentes eum per loca incognita usque in quemdam locum in quo substitit inquiring : Non necesse habetis, filii, longius fatigari : ad quod venistis cito facite ut impleatis votum maligni. Hi vero qui venerant ad eum perimendum erant quatuor numero. Tres etenim ex his provoluti sunt ad pedes ejus, deprecantes ut eis indulgentiam a Deo daret, et benedictionem suam super eos dignaretur tradere. Quartus vero superbus [*Wadardus*] astabat evaginato gladio paratus ad eum interimendum.

CAP. XVII. *Oratione facta capite plectitur.* — *Sarcingi sepelitur.* — Verum postquam benedictionem suam super eos tradidit, et suis interfectoibus verbum Dei annuntiavit, tunc vir Dei incumbens orationi ait :

A Domine Deus omnipotens Pater Domini nostri Jesu Christi, per quem notitiam tui accepimus, Deus virtutum et omnis creaturæ creator, ac totius generis humani redemptor, te benedico, te glorifico, qui me dignatus es ad hanc certaminis diem perducere. Rogo deprecorque, Domine, ut ipse mihi jubeas misericordiam pietatis tuæ largiri, et meritis sanctorum tuorum me dignum facias participem et vitæ æternæ consortem : et tribue indulgentiam his qui me tribulant, quoniam per eos in conspectu tuo credo, clementissime Pater, glorificatus fieri. Cum hæc diceret, percussor extendens manum, evaginato gladio amputavit caput ejus, et corpus ejus substitisse erectum, quasi unius horæ spatio dicitur. Sed dum non statim eum cadere gladiator cerneret, ipsum pede percussit, ut sic citius in terram decideret. Sed non multo post percussor ejus arreptus a dæmonibus et mente captus ac Dei ultione percussus in ignem se projecit ibique vitam finivit. Tunc jussu conjugis hujus viri Chrodoberti in quamdam villam Sarcingo [*Sorcini*] nomine cum magno fletu plangentium a ministris deportatus est hujus feminae decreto, cum vestibus in quibus trucidatus fuerat, in parvulo oratorio beatus martyr est sepultus. Hoc vero die sexto [*Al., quinto*] Nonarum Octobrium actum esse creditur ; in quo sepulcro annis duobus et dimidio humatus fuisse dicitur.

INCIPIT TRANSLATIO EJUSDEM.

CAP. XVIII. *Miracula ad sepulcrum facta.* — *Fures sacrilegi, omnibus restituis, puniuntur.* — Hic itaque diebus sacerdos quidam, qui hujus oratorii fungebatur officio, lumen splendidum absque ministerio humano in eodem cognovit noctibus fulsisse loco. Unde rumor magnus emanavit in circuitu loci hujus. Verum venientes ad hujus beati martyris venerandum oratorium, multam turbam languentium diversis infirmitatibus detentos sanavit, claudis scilicet gressum dedit, cæcis lumen tribuit, obsessos a dæmonibus mundavit, multisque virtutibus in hujus loci martyr venerando habitaculo emicuit. Hoc itaque ejusdem ecclesiæ attestatur sacerdos. Nam et hujus sacerdotis minister clericus et ipsius ecclesiæ custos quadam nocte latrocinium passus est, ita ut a latronibus omnis substantia sua fuisset ablata, inter quam caligulam beati martyris, quam pro reverentia sibi habebat absconditam, latro nesciens secum deportavit. Qui mature ab oratorio consurgens et ad domicilium suum pergens, invenit omnia sua furata. Festinus igitur pergit ad hujus viri sepulcrum, deprecans ut ei redderet quod furtim perdidit. Nam tota illa die et sequente nocte in oratione ad ejus tumulum jejunans et psalmodiæ insistens astabat. Cum vero expleta oratione ad suam cellulam remeasset, omnia quæ perdidit et nihil ex eis diminutum cum caligula beati martyris salva invenit. Dominus vero latronis, qui pro servo jurejurando juraverat quod nequaquam hoc malum egisset, reversus domum vitam finivit; servus vero scelus quod fecerat male consummavit.

CAP. XIX. Ebroini explorator impius poenas luit. — *Ebroinus etiam ipse.* — Tunc magis magisque fama sanctitatis beati martyris late prorupit, quæ paulo post per ea quæ gesta sunt Ebroino non latuit. Quo audito, nuntium misit eculte, qui hoc inquirens studiose sibi vera nuntiaret. Qui nuntius jussis ejus obtemperans ad ejus accessit tumultum : et interrogans diligenter, a custode didicit ubi sanctum corpus requiesceret. Sed accedens orationi distulit incumbere, quin potius despiciens humum pede percussit et stulte loquitur dicens eo quod nesciret virtutem Dei : *Etenim, inquit, mortuus virtutes nequaquam facit. Nam miser reversus priusquam renuntiaret huic a quo missus fuerat, in semetipso cognovit quantum sanctus martyr virtutibus polleret. Dum vero iter carperet, illico vitam perdidit, et ei a quo missus fuerat minime renuntiavit. His itaque cognitis Ebroinus tacito corde retinebat, et tremens intra se verecundia præter conjugem nemini manifestare audebat, ne forte crescente gloria martyris, sua (qui tale lumen exstinguere cupiebat) esset diminuta in populis. Nam his spatiis dierum quantum ille miser hoc bonum latere cupiebat, tanto magis ubique rumor virtutum supradictarum beati martyris dilatatus radiabat. Transacto vero spatio pene annorum trium a semper lugendus Ebroinus, qui hanc lucernam nisus fue-*

A rat exstinguere, sermo divinus in eodem impletur. Nam quia gladiis multos interemit, percussus gladio ipse perit. Infelix ac miser, qui tantis honoribus sublimatus, in tribus mundi partibus dilatata fama indutriæ suæ pollebat inter homines ; et quoniam noluit suis inimicis Dei mandatum implendo indulgentiam tribuere, eos ulciscendo multos ad regna cœlorum fecit ire. Quamobrem verendum valde est ut qui tantos sacerdotes ac proceres ultionis suæ crudelitate interemit, ne se potius æternæ poenæ præparaverit. Et tam celsam quam nullus Francorum habere meruit gloriam perdidit, et beatam vitam, quam per patientiam adipisci quiverat, amisit.

CAP. XX. — Sed postquam infelix Ebroinus vitæ finem dedit, quod invidia ductus de Dei servo absconderat, magnis laudibus longe lateque percubuit. Tunc perlatum est cum laude in palatium, quod multis diebus ab æmulo latuit absconsum. Erat enim ibi multitudo maxima episcoporum scilicet ac procerum, qui dum collationem de sancto martyre inter se haberent, et admirarentur quod de eo audiebatur, tunc vir miræ sanctitatis Ansoaldus antistes verbum intulit dicens : *Utinam daretur mihi optio, et cætera, quæ ex Vita altera, cap. 17 et sequentibus, repetenda sunt.*

* Idem habet anonymus auctor cap. 17 : *Transacto spatio trium pene annorum,* etc. Hinc annum quo sanctus Leodegarius obiit colligere licet. Ebroinus regni Theodorici anno 9 (si Sigeberto credimus), Christi 681 aut insequenti, exstinctus est, et quidem post tres fere annos quam martyrio affectus fuerat Leodegarius : qui proinde anno Christi 678 necatus est, uti etiam Carolus Le Coite censet. Hic calculus confirmatur ex eo quod Ebroinus palatii præfecturam anno regni Theodorici primo iterato adeptus est, paulo post cœpit vexare Leodegarium, qui sub Waimeri Campaniæ ducis custodia per biennium in quodam monasterio detentus; postea Waningo commissus, et multis diebus, hoc est annos fere duos apud Fiscamnum exsulavit. Tandem post synodum anno Theodorici regis 6 (ut Sigebertus scribit) habitam, jussu Ebroini abductus est a Chrodoberto in pagum Atrabatensem, ubi paulo post capite percutitur vi Nonas Octobris : ipsoque die in antiquis

C Martyrologiis (si Bedæ fastos excipias) commendatur, apud sincerum Usuardum hoc modo : *In territorio Adartensi passio B. Leodegarii Augustudunensis episcopi, quem variis injuriis et diversis suppliciis pro veritate afflictum Ebroinus major domus regiæ interfecit.* Ado vero : *In Atratis, villa Siricynio, passio B. Leodegarii,* etc., ut Usuardus, addito, *cujus sacrum corpus in diocesi Pictavorum translatum, in monasterio B. Maxentii est humatum.* Adartenses seu Adartenses vocabantur olim Atrabates ad Arctum, Ostrebates qui ad ortum, qui vero ad Austrum Aus rebates, uti Malbrancus in lib. II de Morinis, cap. 57, recte observavit. Et tamen Sarcingum, Leodegarii sepulturæ locus, uti et locus ubi necatus est, uterque vicus S. Leodegarii dictus (ille quidem ad fontes Alteiæ fluvii, hic versus caput Quantæ), Austrebatibus occidentalis est ; quamquam posterior locus, paululum ad septentrionem vergens, Adartensibus attribui potest.

SANCTI LEODEGarii VITA ALTERA

AB AUCTORE ANONYMO.

PROLOGUS AUCTORIS

AD ERMENARIUM EPISCOPUM.

Domino vere sancto et apostolica veneratione colendo Ermenario Augustodunensis urbis episcopo.

Persæpe a vobis jussus et spiritualium fratrum flagitatione compulsus, gesta beati Leodegarii martyris atque pontificis tandem scribere sum aggressus. Ideo enim diu implere jussa vel petita distuli, quia duplicem poenam contra me videbam consurgere, unam ignorantie caliginem metuens et ignaviae, aliam prudentibus inde risu [risui] verens patescere. Oro

D ergo vestram fidelem devotionem inprimis ut mea rusticitati veniam detis, et tantummodo quæ vobis placuit clam soli interim lectitetis, donec ad altiori sermone ea quæ nos vobis jubentibus usurpavimus reparatis; aut aliorum sapientum correctæ judicio irreprehensibilis, quam post legatis, a vobis probata placeat dictio. Hoc autem specialiter peto ut vires ad hoc opus exsequendum, quas mihi conscientie denegat imperitia, vestrarum precum solerti studio apud Dominum obtineant opportuna suffragia.